

UUEL AASTAL PUHTALT LEHELT

Paar kuud tagasi, 1. septembri eel oli me kirjastuses väga rõõmsad ja rahul: esimesed uue õppekava kohased õpekomplektid olid suures osas valmis ja koolides. Rõõmustasime, et olime enda hinnangul jõudnud uuele tasemele nii sisu kui ka vormi osas. Jah, oli hilinemisi ja üks suur võlg koolide ees senini üleväl (7. klassi inimese-õpetuse õpik), kuid nendest hilinemistest oli õpetajaid varakult informeeritud ning vajalik materjal muul kujul koolidesse saadetud. Siis aga hakkas pihta: üks negatiivse alatooniga leheartikkel järgnes teisele. Süüdistuste sisuks hilinemised, gümnaasiumiõpikute puudumine, vastuseis e-materjalidele, vigased õpikud, suur rahaahnus ja lõpuks küsimuste kuningas: kes vastutab?

Hilinemistest oli juba eelpool põgusalt juttu. Kinnitame veelkord, et ükski hilinemine pole tingitud pahahtlikkusest. Me olime ise nende pärast väga õnnelikud. Kui aga kaalu ühel poolel on õigeaegne ilmumine ja teisel viimane korrektuur, siis kvaliteet kaalub õigeaegse ilmumise üles. Hilinemiste kohta on koolidele alati saadetud varakult infot ja materjale, et õppetöö ei kannataks.

Me teeme oma plaane aastaks ette. See, mida me gümnaasiumidele 1. septembriks 2011 pakume, selgus juba aasta varem, kui koolid said meie kataloogid. Jah, me ei panustanud esimesel ülemineku-aastal gümnaasiumile, sest esiteks saadab gümnaasiumi riiklik õppekava vastuolulise signaali õppekava rakendamise kohta, öeldes, et see peab olema tehtud 1. septembriks 2013. Mida see siis täpselt tähendab? Teiseks on senine kogemus näidanud, et põhikooli osas toetatakse õpikutele gümnaasiumist märksa enam, mistõttu oleme pida-

nud prioriteetseks põhikoolide õppekirjandusega varustamist.

Nagu oleme korduvalt kinnitanud, ei ole Koolibril mitte midagi e-õppematerjalide vastu. Me tegeleme teemaga aktiivselt. Oleme avaldanud e-õppemänge, sellel õppeaastal õpetajate tööd hõlbustavaid e-materjale, mis on saanud kasutajatelt väga hea vastuvõtu, ning liigume kindlalt

päris e-õpikute poole. Meie arvates on väga oluline mitte kiirustada ja uisa-päisa tegutseda. Tegemist on väga suure ja põhimõttelise muudatusega nii kirjastaja, kooli kui ka ühiskonna jaoks tervikuna, mistõttu tuleb iga võetav samm põhjalikult läbi analüüsida. Juhtkirja maht jääb nende probleemide läbivalgustamiseks napiks. Märkida võiks kõige olulisemat

arutelupunkti: mida e-õpiku all täpselt mõeldakse? Selles küsimuses lähivad arvamused põhjalikult lahku. Üks arvab näiteks, et parim oleks see, et kui saaks õpikut netis sirvida, teine, et ülesriputatud PDF pole mingi e-õpik. Kolmas leiab, et e-õpik ei tohiks kooliaasta lõpus olla sama kui alguses, neljas loodab jätkuvalt, et õpik annab õpetajale selge raamistikku,

mille piires liikuda. Lisaks veel küsimused, mille lahendamine pole kirjastaja võimuses: koolide materiaalne baas ja õpetajate valmisolek.

Üks levinumaid käibemüüte on vigaderohkus õpikuis. Kahjuks tuleb öelda, et ükski kirjastus ei võta tõsiselt kriitikat, kus ei nimetata õpiku pealkirja, väljaandjat ega ilmumise aastat. Koolibri kodulehel on aastaid avatud link, mille abil teatada veast meie teostes. Seda linki on aastate jooksul kasutanud alla 10 inimese. Usun, et kõik kirjastajad on huvitatud sellest, et võimalikud vead järgmistes trükkides parandataks. Olgem siis kriitikat tehes konkreetsed, vaid nii tõuse sellest ka tulu!

Muidugi võetakse sagedasti kõneks ka kirjastaja rahaahnus, kirutakse hindu ning nähakse numbrit, mida riik koolidele riiklikule õppekavale vastava õppekirjanduse soetamiseks eraldab. Tegelikult on aga see, et õppekirjanduse hinnatõus jääb selgelt alla üldisele hinnatõusule. Ning teiseks ei kuluta koolid riigi poolt õppekirjanduse soetamiseks eraldatud raha sugugi ainult õppekirjandusele. Üldsusele jääb aga mulje, nagu voolaks kogu see summa vaid kirjastajate rahakotti. Õppekirjanduse uuendamata või üldse ostmata jätmise tekitabki olukordi, kus säärase kooli esindajad esinevad alusetute etteheidetega õppekirjanduse puudumise või aegumise aadressil.

Lõpetuseks tahame südamest tänada neid õpetajaid, kes on oma arvamus jaganud otse meiega, mitte meedia vahendusel. Teie tagasiside on meile hindamatu väärtusega. Täname teid usalduse eest!

TEIE KOOLIBRI

SOTSIAALSUS JA SOTSIAALSED OSKUSED

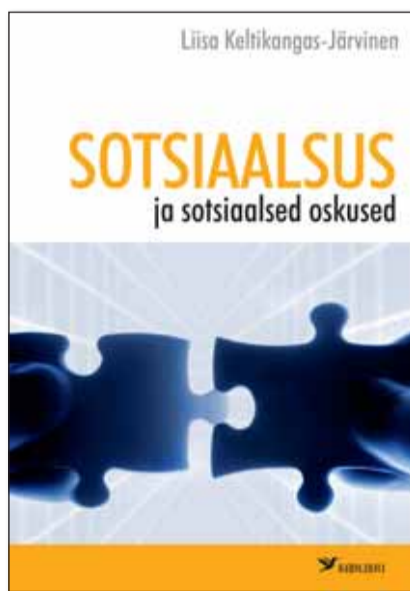
Helsingi Ülikooli psühholoogiaprofessor Liisa Keltikangas-Järvinen (auhindadega pärjatud raamat) „Sotsiaalsus ja sotsiaalsed oskused“ on nüüd kättesaadav ka eesti keeles. Teema on aktuaalne mitmes mõttes: virtuaalmaailma laienemine pärsib inimlike pädevuste arengut, mis seab lastekollektiividele senisest erinevad ülesanded. Samas pole muutused lasteadeade ning koolide töökorralduses võrdelised ühiskondlike arengutega tervikuna, mis paneb veelgi suurema vastutuse ka lapsevanematele.

Autor rõhutab, et sotsiaalsust tuleks eristada sotsiaalsest oskusest. Esimene on temperamendijoon, mis viitab inimese soovile olla koos teistega. Sotsiaalsed oskused seevastu viitavad suutlikkusele kaasinimestega toime tulla. Sotsiaalsuse populaarsust segitab illusioon, nagu kaasneks sotsiaalsusega alati ka sotsiaalsed oskused. Ometi see nii ei ole. Ilmselt teavad kõik kedagi, kes tahaks ise igal pool kaasa lüüa, kuid teised tema seltskonnast ei vaimustu. Sellised inimesed tekitavad kaose kõikjal, kuhu lähevad.

Raamat keskendubki tegelike sotsiaalsete oskuste arendamise võimalustele. Mõned retseptid seejuures on ootamatud:

- Suures grupis viibimine pole sotsiaalsuse õppimiseks parim koht, sest empaatia areng eeldab süvenemist kaaslaste olemuse, mis paljude inimeste keskel pole just lihtne.
- Lasteaialapsed pole kodustest lastest sotsiaalsemad, sest suures grupis õpitakse pigem muid oskusi kui tegelikku sotsiaalsust.
- Nn kvaliteetaeg on naeruväärne mõiste. Kui lapsevanem leiab oma järeltulija jaoks minimaalselt aega, põhjendades kvantiteedi puudumist kvaliteediga, siis sotsiaalsete oskuste arengule see kaasa ei aita. Lapse küsimustele tuleb vastata kohe, kui need tekivad. Suhtlemise surumine limiteeritud perioodile tekitab pingeid ning pärsib empaatia arengut. Väljend kvaliteetaeg on ebaadekvaatne eneselohutus.

Paradoksaalselt ei korreleeru lapse sotsiaalsus tema positsiooniga sõpruskonnas. Positsiooni võib saa-

vutada ka küsitavate vahenditega ning seda saab säilitada muuhulgas hirmu ja agressivsuse abil. Näiteks kui väike laps võtab kelleltki mänguasja, lööb ühte ja togib teist, kujuneb ta staatuse ja positsiooni märkimisväärselt kõrgemaks kui lapsel, kes va-

batahtlikult oma mänguasju teistele loovutab, ise seejuures empaatilisel naeratades. Seega tuleb lastele juba maast madalast õpetada täiskasvanute normistikule rajanevat käitumist. Paika ei pea väide, nagu vajaks agressiivne inimene pigem kaastunnet kui karistust: kasvatamatud, teisi kahjustavad inimesed pahatihti just naudivad oma ebasotsiaalset käitumist. Ja parim, mida nende (ning ühiskonna) heaks teha saab, on otsustav raamistusse surumine.

Vägivaldsus tuleb mängu juhul, kui muid meetodeid enam pole. Kasutajale endale pole see ei vältimatu ega soodus, sest tekitab hoopis uusi probleeme. Nii et sellist kaasasündinud agressivsust, mida tuleks mingil moel välja elada, olemas ei ole. Agressivsust ei saa maandada näiteks meeleltl jähokit tagudes, vaid vastupidi – erutus pigem lisab vägivaldsust. Ainsaks agressivsuse vähendamise viisiks on selle põhjuste kõrvaldamine. Agressivsuse allasurumine ei vii psüühilise pinget kuhjumiseni, kuigi vahel nõnda väidetakse. Pigem tuleks probleemi lahendada konstruktiivsemate abi-

nõude abil, mis pakuks ka inimesele endale palju suuremat rahuldust kui agressiivsete impulsside otsene väljavalamine. Autor annab oma raamatus mitmeid praktilisi nõuandeid, kuidas saab laste käitumist parandada. Äsjailmunud üllitis on edasiarendus varasematest Keltikangas-Järvineni raamatutest, mis on ka eesti keeles olemas: „Agressiivne laps“ ja „Temperament ja kooliedu“.

Raamat „Sotsiaalsus ja sotsiaalsed oskused“ on mõeldud laiemale lugejaskonnale. Näiteks märgib autor, et kõrge sotsiaalsusega inimest ei tasu valida juhiks, kuna ta ei suuda teha selliseid ebamugavaid otsuseid, mis vähendaks ta populaarsust. Vastutuse võtmine rasketel hetkedel on ülisotsiaalse inimese jaoks liiga ahistav ning ta hakkab vastutust delegerima. Näiteks võib ta kokku kutsuda komiteed, nõukogud ning töörühmad, kelle ülesandeks jääb probleemsete otsuste tegemine, nii et ülemus ise saaks käed puhtaks pesta.

MARE LEINO, tõlkija